

ชีวิตงาม

ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว

การศึกษาพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท
เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในชาติ

A Study of Royal Speech and Address on People Way of Living

คู่มือประยุกต์คำสอนของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เพื่อใช้เป็นแนวทางการทำหน้าที่ ให้มีชีวิตที่สมบูรณ์และดีงาม

เล่มที่ ๒

สำหรับ

- เด็ก นักเรียน และเยาวชน
- บัณฑิต ผู้สำเร็จการศึกษา
- แพทย์
- นักหนังสือพิมพ์ และนักเขียน
- ครู และอาจารย์

โดย : รศ. มัลลิกา ตันชนันท์ และคณะ
บรรณาธิการโดย : เบญญาวัฒน์

ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

ชีวิตงาม

ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

“การศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท
เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในชาติ”

A Study of Royal Speech and Address on People Way of Living

โดย

รองศาสตราจารย์ มัลลิกา ตันชนันท์

อาจารย์ เบญจมาศ กาญจนวิโรจน์

รองศาสตราจารย์ บรรเทา กิตติศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีสะอาด ณ ลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศักดิ์ วิราพร

อาจารย์ ฉันทนา ลินะเสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประไพร์ เทพธรรานนท์

อาจารย์ ดนันท์ ศุภภัทรานนท์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนังสือ “ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว” มีจำนวน ๓ เล่ม คือ

เล่มที่ ๑ : สำหรับ ข้าราชการพลเรือน, ทหาร, ตำรวจ, ฝ่ายบริหารและฝ่าย
นิติบัญญัติ, ฝ่ายปกครองส่วนภูมิภาค, นักกฎหมาย ผู้พิพากษา
ตุลาการ ทนายความ, เกษตรกร

เล่มที่ ๒ : สำหรับ เด็ก นักเรียน และเยาวชน, บัณฑิต ผู้สำเร็จการศึกษา,
แพทย์, นักหนังสือพิมพ์ และนักเขียน, ครู และอาจารย์

เล่มที่ ๓ : สำหรับ ผู้นำทางศาสนา ผู้เผยแผ่ศาสนา และประชาชนทั่วไป

คำนำ

ด้วยสำนักพิมพ์ในเครือของ บริษัท บีมีเดีย กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด ได้ติดต่อมายังคณะศึกษาศาสตร์ โดยมีความประสงค์ที่จะเผยแพร่ผลงานวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง “การศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในชาติ” ซึ่งดำเนินการวิจัยโดย รศ.มัลลิกา ตันชนันท์ และคณะ โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นับตั้งแต่ผลงานวิจัยดังกล่าวได้เผยแพร่ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา ก็ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นผลงานวิจัยที่มีประโยชน์และทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญๆ ของพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท มาสรุปเป็นข้อคิด ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย หลากหลายกลุ่มอาชีพ เพื่อให้มีวิถีชีวิตที่ถูกต้อง สมบูรณ์และดีงาม ซึ่งจะส่งผลดีต่อประเทศชาติโดยรวมและในระยะยาวอีกด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งครบรอบ ๖๐ ปีของการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คณะศึกษาศาสตร์จึงเห็นเป็นโอกาสที่เข้าร่วมกับสำนักพิมพ์ฯ ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยดังกล่าว ซึ่งได้มีการวิเคราะห์

๖ **ชีวิตงาม** ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญๆ ในพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท
ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่กลุ่มบุคคลต่างๆ เป็นการ
เพิ่มเติมหลังจากปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา

*คณะศึกษาศาสตร์คาดหวังว่า ผลจากการเผยแพร่ในช่วงเวลา
ที่เป็นมหามงคลนี้ ผู้อ่านทุกท่านจะได้ข้อคิดและร่วมใจกันประพฤติ
ปฏิบัติตามแนวทางพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท ผลแห่ง
การปฏิบัติจะบังเกิดเป็นประโยชน์สุขแก่ตน และความเจริญของ
ประเทศ สมตามพระราชปณิธานต่อไป*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข็มทอง

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตุลาคม ๒๕๔๙

หมายเหตุบรรณาธิการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นที่เคารพรักของปวงชนชาวไทย พระองค์ได้มอบคำสอนล้ำค่าให้แก่ประชาชนชาวไทยทุกคน ทุกวัย ทุกอาชีพ ทรงพระราชทานพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท เพื่อให้ทุกคนได้นำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการทำหน้าที่บังเกิดผลให้มีชีวิตที่สมบูรณ์และดีงามได้เป็นอย่างดี

หนังสือ “ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒ สำหรับเด็ก นักเรียน และเยาวชน, บัณฑิต ผู้สำเร็จการศึกษา, แพทย์, นักหนังสือพิมพ์ และนักเขียน, ครู และอาจารย์” ได้จัดทำขึ้นจากผลงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของคนในชาติ” โดย รศ.มัลลิกา ตันชนันท์ และคณะ แห่งคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้นำพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทตั้งแต่ปี พศ. ๒๕๑๑ ถึง ปี พศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๓๕ เล่ม มาทำการวิเคราะห์ วิจัย และสรุปประเด็นคำสอน รวมทั้งสาระสำคัญ แยกตามกลุ่มอาชีพออกเป็น จำนวน ๓ เล่ม เพื่อสะดวกต่อการอ่าน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับชีวิตของแต่ละบุคคลได้

สำนักพิมพ์ ในเครือ บริษัท บี มีเดีย กรุ๊ป (ประเทศไทย) จำกัด มีความภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้นำเสนอหนังสือดีเล่มนี้ เพื่อให้ผู้อ่านทุกท่านสามารถนำคำสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปประยุกต์ใช้ในการทำหน้าที่ของตนเอง เพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตให้สมบูรณ์และดีงามได้ตลอดไป

เพราะหนังสือดีเล่มนี้ เปลี่ยนแปลงชีวิตคนไทยทุกคนได้

เบญญาวัฒน์

๘ ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

“ทุกบุคคล...
จะเป็น พ่อค้าวานิช
เกษตรกร
กษัตริย์
หรือสมณะ
...ต้องทำหน้าที่ทั้งนั้น”

พระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เรื่อง พระมหาชนก บทที่ ๓๔

สารบัญ

คำนำ ๕

หมายเหตุบรรณาธิการ ๗

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ๑๐

ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว

แนวปฏิบัติ ๔ ประการในการดำรงชีวิตให้สมบูรณ์ดีงาม สำหรับทุกคน ๑๓

เป้าหมายชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว ๓๗

ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒ สำหรับ

- เด็ก นักเรียน และเยาวชน ๔๓
- บัณฑิต ผู้สำเร็จการศึกษา ๗๙
- แพทย์ ๑๔๓
- นักหนังสือพิมพ์ และนักเขียน ๑๖๗
- ครู และอาจารย์ ๑๗๕

๑๐ **ชีวิตงาม** ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ปี พุทธศักราช ๒๕๔๙ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกสีหบัญชร ทรงโบกพระหัตถ์และทอดพระเนตรพสกนิกรที่มารอเฝ้าเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ เป็นภาพที่ยังคงตราตรึงในหัวใจคนไทยทั้งมวล

น้ำตาแห่งความปลื้มปิติสะท้อนความรู้สึกของประชาชนชาวไทยที่ตระหนักซึ่งถึงพระมหากรุณาธิคุณ ด้วยทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ ทรงอุทิศพระวรกาย เสด็จดูแลทุกข์สุขของประชาชนทั่วประเทศ พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนทุกแห่งหน ทรงด้บร้อนด้บทุกข์ ยิ่งความร่มเย็นเป็นสุขบังเกิดแก่ปวงพสกนิกรภายใต้พระบารมี

หนึ่งในพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ต่างๆ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานวโรกาสให้คณะบุคคลเข้าเฝ้า **พระราชทานพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท** ซึ่งล้วนทรงคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ด้วยทรงชี้แนะแนวทางที่ดั่งงาม ถูกต้องในเรื่องการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มบุคคล แต่ละกลุ่มอาชีพ

เมื่อปี ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ คณะผู้วิจัยได้รับทุนการศึกษาวิจัยจาก **สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** ได้ศึกษาวิเคราะห์ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ที่สำนักพระราชเลขาธิการได้จัดพิมพ์ไว้เป็นรายปี ตั้งแต่เล่มแรกคือ ประมวลพระราชดำรัสปี พ.ศ. ๒๕๑๑ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๐ **โดยวิเคราะห์สาระสำคัญคำสอนตามประเด็นคำสอนหลักที่พบในองค์พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท แยกเป็นประเภทคณะบุคคล จากนั้นได้สังเคราะห์ประมวลเป็นการดำเนินชีวิตงามตามพระบรมราโชวาท**

เนื่องในวโรกาสมหามงคลทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปี ในปี ๒๕๔๙ นี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ประมวลพระราชดำรัสในปีต่อๆ มาเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบันรวมประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ ที่สำนักพระราชเลขาธิการจัดพิมพ์ ตั้งแต่เล่มแรกคือประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ถึงเดือน พฤศจิกายน ๒๕๑๒ จนถึงเล่มล่าสุดคือประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ รวมจำนวน ๓๕ เล่ม

ประเด็นคำสอนที่คณะผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ ๔ ประเด็นได้แก่ บทบาทหน้าที่ความสำคัญของงานของกลุ่มบุคคลที่เข้าเฝ้า ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงาน การนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงาน และแนวทางการปฏิบัติตน คำสอนของพระองค์ที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ แสดงถึงพระราชปณิธานที่จะให้ทุกคน ตระหนักในหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่เต็มความรู้ความสามารถประสานประโยชน์และอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือกันและกัน เพื่อความเจริญมั่นคงของตนและส่วนรวมเป็นสำคัญ

๑๒ **ชีวิตงาม** ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระองค์ตามครรลองแห่งคำสอนที่ได้พระราชทาน ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการครองแผ่นดิน โดยศึกษาสภาพอีกทั้งปัญหาของประเทศและประชาชนอย่างต่อเนื่อง พระราชทานพระราชวินิจฉัยและพระราชดำริต่างๆ เพื่อการพัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมเสมอมา

ทรงดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างประจักษ์ในพระราชจริยาวัตร เป็นไปตามพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๑๓ ความว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** ควรที่ชาวไทยทุกคนจะได้น้อมนำคำสอนที่ได้พระราชทานไปปฏิบัติให้บังเกิดผล เป็นประโยชน์สุขแก่ตนและประเทศชาติ สมตามพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้ทรงคุณประเสริฐ ประดุจพ่อและครูของแผ่นดิน

ชีวิตงาม

ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว

แนวปฏิบัติ ๔ ประการในการดำเนินชีวิต
ให้สมบูรณ์ดีงาม สำหรับทุกคน

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๑๑ ถึงปีพ.ศ. ๒๕๔๖ ที่นำมาศึกษา พบว่า

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทแต่ละองค์ จะมีเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด โครงสร้าง และขั้นตอนเป็นแบบแผนเดียวกัน ต่างกันที่รายละเอียดของแต่ละกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่มอาชีพ **เนื้อหาสาระที่พระองค์ทรงสอนคือหลักการดำเนินชีวิต เรื่อง การปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มบุคคล แต่ละกลุ่มอาชีพ** โดยมีองค์ประกอบของเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และคุณค่าของกลุ่มบุคคลและกลุ่มอาชีพนั้นๆ ความรู้พื้นฐานซึ่งจะเป็นอุปกรณ์สำหรับการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ แนวทางการปฏิบัติงานและแนวทางการปฏิบัติตน

๑๔ **ชีวิตงาม** ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

แบบแผนในการนำเสนอที่ปรากฏในพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐานความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่นั้นๆ โดยชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่นั้นๆ ว่า **คืออะไร และต้องปฏิบัติอะไรบ้าง** หากปฏิบัติให้สมบูรณ์จะเกิดผลดีอย่างไร หากละเลย ย่อหย่อน หรือไม่ปฏิบัติจะเกิดผลเสียอย่างไร โดยชี้ถึงผลที่จะเกิดแก่บุคคลผู้นั่นเอง และที่จะเกิดแก่สังคมประเทศชาติและบางกรณีแก่โลก

ผู้ที่ได้ฟังหรือได้อ่านจะเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มบุคคลและกลุ่มอาชีพนั้น เห็นความสำคัญและคุณค่าของทุกกลุ่มทุกอาชีพ เกิดความภูมิใจ เกิดศรัทธาอยากที่จะประพฤติปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ และเกิดความเคารพในคุณค่าของกลุ่มบุคคลและกลุ่มอาชีพอื่นตามที่เขาเป็นอย่างเสมอกัน

จากนั้นพระองค์จะพระราชทานความรู้ต่อไปถึงเรื่องอุปกรณที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ **ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นจะต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่บังเกิดผลสำเร็จ** ซึ่งจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มบุคคลและกลุ่มอาชีพ แต่มีความคิดรวบยอดที่เป็นพื้นฐานเหมือนกัน นั่นคือ **จะต้องมีความรู้วิชาการในสาขางานนั้นๆ มีความรู้วิชาการในสาขาอื่นที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของตนดีขึ้น มีความรู้ทั่วไปและความรู้ในงานของสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับตนเพื่อการประสานงานกัน** เช่น มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ที่ปฏิบัติงาน เป็นต้น

พระองค์ทรงแนะ **วิธีการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่มแต่ละอาชีพ** ซึ่งจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป แต่มีความคิดรวบยอดที่เหมือนกันอยู่ คือ **ต้องรู้ความมุ่งหมายของงานที่จะกระทำ ปฏิบัติให้เต็มความสามารถ คำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือผลดีผลร้ายที่จะเกิดตามมาภายหลัง รู้จักเลือกเฟ้นทฤษฎี ใช้ทฤษฎีแต่ไม่เกาะติดกับ**

ทฤษฎีอยู่อย่างเดียวเพื่อให้ได้ผลสมบูรณ์ที่พึงประสงค์ ทบทวนเสริมสร้างความรู้ทางทฤษฎีอยู่เสมอ นำมาประกอบการปฏิบัติ แล้วนำความรู้ทางทฤษฎีและความรู้จากการปฏิบัติมาปรุงแต่งอย่างสอดคล้องเหมาะสมเพื่อให้งานที่ทำบรรลุผลสมปรารถนา ประสานงานกับผู้อื่นทั้งในวงงานเดียวกัน หรือต่างวงงาน ทำงานด้วยจิตใจที่ใสสะอาดปราศจากอคติ ด้วยความคิดความเห็นที่อิสระ เป็นกลาง ถูกต้องตามหลักเหตุผล มีความเพียรพยายามไม่ขาดสาย เป็นต้น

ในเรื่อง การปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับบทบาท นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้ถึงผลดีที่จะได้รับจากการปฏิบัติ และผลเสียที่จะได้รับหากไม่ปฏิบัติ ทั้งผลที่จะเกิดขึ้นกับตนและสังคมประเทศชาติ แนวทางการปฏิบัติตนดังกล่าวจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มบุคคลและกลุ่มอาชีพ แต่ก็มีความคิดรวบยอดที่เป็นหลักในการทำงานเหมือนกัน กล่าวคือ **จะประกอบด้วยคติหรือแนวทางการดำเนินชีวิตในด้านจิตใจและการกระทำ ในด้านความคิดอ่าน ในด้านสังคม และในด้านการพึ่งตน การฝึกตน หรือการพัฒนาตน คติ คุณธรรม หรือคุณสมบัติพื้นฐานที่พระราชทานโดยรวบยอด ก็คือ ความเข้มแข็งอดทน ความตั้งใจ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในเหตุผลความเป็นธรรม ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ความสมัครสมานสามัคคี ช่วยเหลือเผื่อแผ่เมตตาแก่กันและกันการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานในทางสายกลาง โดยพิจารณาถึงความพอเหมาะ พอดีพอควร ในทุกเรื่อง และการฝึกฝนตนเองอยู่เสมอด้วยความเพียรพยายาม**

๑๖ **ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒**

จากสาระคำสอนที่ได้พระราชทาน คณะผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็น
แนวปฏิบัติเพื่อเป็น **หลักในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ๔ ประการ** คือ

๑. ทุกคนต้องรู้หน้าที่ตน
๒. ทุกคนต้องศึกษาหาความรู้
๓. ทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ได้ผล
๔. ทุกคนต้องมีคติประจำใจ

๑. เพื่อให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ดีงาม
ทุกคนต้องรู้หน้าที่และทำหน้าที่ของตน
อย่างเต็มที่ถูกต้อง

ในองค์พระราชาดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานให้แก่
คณะบุคคลต่างๆ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงความ
สำคัญของหน้าที่ของคณะบุคคลแต่ละคณะที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ
ซึ่งสรุปได้ว่า ทุกคนล้วนมีหน้าที่และทุกหน้าที่ล้วนมีความสำคัญต่อ
ส่วนรวมไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน แต่มีบทบาทหน้าที่ต่างกัน ถ้าแต่ละคน
รู้หน้าที่ของตนได้ดี ก็จะทำให้ชีวิตของตนมีความสุขความสำเร็จ
ประเทศชาติก็จะเจริญก้าวหน้าไปได้ ดังพระราชดำรัสว่า ●

“...ความจริงทุกคนก็มีหน้าที่ แม้จะมีหน้าที่เล็กน้อยก็มี
หน้าที่ ทุกคนในชาติมีหน้าที่ของตัวเอง และถ้าแต่ละคนทำได้ดี
ทำอย่างเข้มแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต ประเทศชาติก็ย่อมต้องปลอดภัย
และก้าวหน้าไปอย่างดี...”

(๔ ธันวาคม ๒๕๓๓ : น.๔๙๒)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงย้ำถึงหน้าที่ของบุคคล แม้แต่เด็กก็มีหน้าที่ ดังที่ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท ไว้ว่า ●

“...คนทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องทำ แม้เป็นเด็กก็มีหน้าที่อย่างเด็ก...”

(๕ ธันวาคม ๒๕๓๔ : น.๑)

พระราชดำรัส พระราชทานแก่สมาคมไทยแห่งรัฐอิลลินอยส์ เพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกในงานเฉลิมพระเกียรติ ทรงกล่าวถึงหน้าที่ของคนไทยในต่างประเทศว่า ●

“...คนไทยนั้น ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใด ก็ต้องถือว่าเป็นคนไทย
ดังนั้น ผู้ที่มาอยู่ในต่างประเทศจึงมีหน้าที่ผูกพันเป็นภาระสำคัญ
ประจำตัวอยู่สองอย่างคือ **การรักษาเกียรติคุณ ประกาศเกียรติคุณ
ของชาติไทย คนไทย** ให้เจ้าของประเทศเขายอมรับนับถือว่าเป็น
ผู้เจริญ เป็นผู้มีอิสรภาพ มีคุณธรรมและวัฒนธรรมไม่ด้อยกว่า
คนชาติอื่น กับ **การศึกษาสังเกตทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความฉลาด
รอบคอบ** เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแตกฉาน **สามารถ
เลือกสรรนำมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์** ให้เกิดเป็นความเจริญ
มั่นคงแก่ตนและแก่บ้านเมืองไทยของเรา...” (๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ : น.๖๑๕)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกล่าวว่า **แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่
ไม่เหมือนกันแต่จะต้องทำหน้าที่ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้งานส่วนรวม
บรรลุผลสำเร็จด้วยดี** ทรงยกตัวอย่างการทำงานของเครื่องบินตัวว่า ●

“...ยกตัวอย่างทางวิศวกรรม อย่างรถยนต์คันหนึ่ง ทุกส่วนของ
รถยนต์ต้องทำงานสอดคล้องกัน ถ้าไม่ทำงานสอดคล้องกัน รถก็พัง

๑๘ ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

และใช้รถยนต์ไม่ได้ ถ้าล้อหน้าเดินหน้า ล้อหลังเดินถอยหลัง รถก็แล่นไปไม่ได้ ต้องให้ล้อหมุนสอดคล้องกัน แต่จะให้พวงมาลัย ซึ่งเป็นสิ่งที่หมุน หมุน เหมือนกับล้อ เราผู้สีกว่า จะขับรถไม่ได้

ทุกสิ่งต้องมีหน้าที่ของตัวเอง พวงมาลัยต้องหมุนไปทางแล้วก็หมุนกลับมาอีกทางถึงจะเหมาะสม เขามีหน้าที่อย่างนั้น เครื่องยนต์ก็หมุนเร็วเท่านั้นๆ ล้อหมุนด้วยความเร็วเท่านั้นๆ ถ้าเครื่องยนต์กับล้อหมุนด้วยความเร็วเท่ากัน ก็จะทำให้รถไม่มีกำลัง อย่างเวลาออกรถต้องใส่เกียร์หนึ่ง ต้องทด คือ เครื่องก็ต้องหมุนเร็วกว่าล้อไม่อย่างนั้นไม่พอ ทุกส่วนมีความแตกต่างกันในหน้าที่ มีความแตกต่างในทิศทาง

คนก็เหมือนกัน ถ้าหากว่าคนหนึ่งมีหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องมีหน้าที่เหมือนกัน แต่ก็ต้องสอดคล้องกัน เพื่อให้งานส่วนรวมนั้นดำเนินไปได้ดี ถ้าอยู่ในหมู่คณะเดียวกัน หรือในคณะทำงานเดียวกัน ก็จะต้องให้สอดคล้องกัน เพื่อให้งานที่ทำนั้นมีประสิทธิภาพสูงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้...”

(๔ ธ.ค. ๒๕๓๖ : น.๔๘๖)

ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น คนๆ เดียวจะทำทุกอย่างโดยลำพังไม่ได้ จะต้องต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน ในขณะที่เดียวกัน ต้องอาศัยกันและกัน เกี่ยวข้องถึงกัน จึงจะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญได้ พระองค์ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องนี้ว่า ●

“...ผู้ที่มีหน้าที่ต่าง ๆ กันย่อมต้องทำหน้าที่นั้น ๆ ให้ดี ข้อหนึ่ง อีกข้อหนึ่ง ในการทำหน้าที่นั้น ต้องไม่ให้ก่อความเดือดร้อน

แก่ผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นสามารถทำหน้าที่ได้ ข้อต่อไป หน้าที่ของแต่ละคนแต่ละคนก็มี และมีความสามารถแตกต่างกัน **จะต้องอาศัยผู้อื่นในสิ่งที่เราไม่แตกฉานเราไม่ชำนาญ** ฉะนั้นแต่ละคนย่อมต้องอาศัยคนอื่น ถ้าแต่ละคนอาศัยคนอื่นได้ ก็เป็นบุญของแต่ละคน เพราะอาศัยกันได้ ก็คือต้องเมตตาซึ่งกันและกัน...”

(๔ ธันวาคม ๒๕๑๙ : น.๕๓)

“...คนเดียวคนหนึ่งทำอะไรทุกอย่างไม่ได้ ถ้าจะคิดทำอะไร ก็ต้องมีคนที่จะช่วยหรือคนที่จะคิดด้วยเหมือนกัน ถ้าคิดอยู่คนเดียวมีข้อเสียหลายอย่าง แต่ว่าข้อเสียที่มากที่สุดก็คือคิดคนเดียวไม่สามารถที่จะคิดสำหรับงานใหญ่ คือการบริหารประเทศแต่ผู้เดียวไม่ได้

แล้วก็ตำแหน่งหน้าที่พระเจ้าแผ่นดินในปัจจุบันนี้ไม่มีหน้าที่ที่จะบริหารประเทศ ต้องมีคนที่จะช่วยทั้งบริหารทั้งทำให้งานการทุกอย่างในงานของชาติดำเนินไปได้ และแต่ละคนก็มีหน้าที่ทั้งนั้น **ซึ่งแต่ละคนนั้นก็ไม่ใช่จะทำได้คนเดียวเช่นกัน จะต้องต่างคนต่างมีหน้าที่** แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าแต่ละคนที่ต่างคนต่างมีหน้าที่ทำเฉพาะหน้าที่นั้น เพราะว่าถ้าคนหนึ่งคนใดทำหน้าที่เฉพาะในเรื่องนั้นไม่มองไม่แลคนอื่น งานก็ดำเนินไปไม่ได้ เพราะเหตุว่างานทุกอย่างจะต้องพาดพิงกัน จะต้องเกี่ยวโยงกัน ฉะนั้นแต่ละคนก็ต้องมีความรู้ถึงงานของผู้อื่นแล้วก็ช่วยกันทำ...” (๔ ธ.ค. ๒๕๓๓ : น.๔๙๒)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวว่า **เมืองไทยของเราประกอบด้วยคนหลายจำพวก หลายวัย หลายความคิด หลายหน้าที่** ซึ่งต้องอาศัยกันและกัน ถ้าทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างดี ก็จะทำให้กิจการของเรามีความเจริญ และทำให้ส่วนรวมเจริญก้าวหน้าด้วย พระองค์มีพระราชดำรัสว่า ●

๒๐ **ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒**

“...แต่ละคนมีหน้าที่ที่จะปฏิบัติงานของตน ที่เรียกว่าอาชีพ
ของตน ถ้าทำดีก็เป็นสิ่งที่น่าชมและน่าปลื้มใจ เป็นประโยชน์แก่
ตัวเอง เพราะว่าถ้าใครทำงานดี ก็ได้รับคำชมเชย ได้รับความ
ก้าวหน้า และในเวลาเดียวกัน ถ้าทำดี ก็เท่ากับได้ช่วยให้
กิจการที่ตนทำได้มีความเจริญขึ้น และถ้ากิจการที่ตนทำมี
ความเจริญในทางที่ดีที่ชอบ ก็ทำให้ส่วนรวมของชาติบ้านเมือง
มีความก้าวหน้าโดยดี...”

(๔ ธ.ค. ๒๕๑๘ : น.๓๑๖)

ในเรื่อง **ประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม** นั้น พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเน้นย้ำอยู่เสมอ พระองค์ทรงอธิบายเรื่องนี้ว่า ●

“...เรื่องของการทำ วางตัวของแต่ละคนนี้ยากนักที่จะปฏิบัติ
ตนให้ถูกต้องตามหน้าที่และตามโอกาส ให้ถูกต้อง ให้เป็น
ประโยชน์ อาจจะมีบ้างที่จะพูดว่าให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ใช่แล้ว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพราะเหตุว่า**ประโยชน์ส่วนรวม**
นี้เป็น**ประโยชน์ส่วนตัว** แต่ละคนต้องการให้**ประโยชน์ส่วนตัว**
สำเร็จ คือมีความพอใจนี้เอง แต่ว่าถ้าไม่คิดถึง**ประโยชน์**
ส่วนรวม ก็ไม่ได้**ประโยชน์ส่วนตัว** เพราะว่าถ้า**ส่วนรวม**ไม่ได้
รับ**ประโยชน์** **ส่วนตัว**พึ่งแน่ นี่เป็นข้อที่สำคัญ

ฉะนั้น**ความรู้สึกหรือข้อสังเกตอันนี้** เป็นจุดสำคัญมาก ที่จะต้อง
ทำความเข้าใจกับตัวเองว่า**ประโยชน์ส่วนตัวนั้นคือประโยชน์ส่วนรวม**
หรือจะว่า**ประโยชน์ส่วนรวมนั้นคือประโยชน์ส่วนตัว** พูดได้ กลับได้
บางคำกลับไม่ได้นะ แต่คำนี้กลับได้ **ประโยชน์ส่วนรวมคือ**
ประโยชน์ส่วนตัว **ประโยชน์ส่วนตัวคือประโยชน์ส่วนรวม...**”

(๔ ธันวาคม ๒๕๒๐ : น.๓๑๑ - ๓๑๒)

แนวปฏิบัติ ๔ ประการในการดำเนินชีวิตให้สมบูรณ์ดั่งงาม สำหรับทุกคน ๒๑๑

พลังที่สำคัญที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่คือ **การรู้จักคิด พิจารณา ด้วยความฉลาด รอบคอบ ด้วยปัญญา** ซึ่งทุกคนจะต้องเป็น **ผู้ควบคุมพิจารณาจิตใจ และการกระทำด้วยตัวเอง** ก็จะทำให้เกิด **ความเรียบร้อยสงบสุขทั้งส่วนตนและส่วนรวม** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทว่า ●

“...ทุกคนจะเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ของร่างกายจิตใจของตัวเอง และในเวลาเดียวกันก็เท่ากับควบคุมสถานการณ์ของส่วนรวมของชาติบ้านเมืองให้อยู่เรียบร้อย

ถ้าทุกคนทำหน้าที่ของตน ก็ไม่มีความวุ่นวายใดๆ มีแต่ **ความมั่นคง ความปลอดภัย** การปกครองบ้านเมืองจะไม่ต้องมา ทำรุนแรง แล้วก็ไม่ต้องมาทำให้เกิดความไม่พอใจในตัวเองและไม่พอใจผู้อื่น คือถ้าทุกคนตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่พิจารณานำหน้าที่ของตน อย่างหนักแน่น ปฏิบัติอย่างหนักแน่น อย่างตรงไปตรงมา อย่างกล้าหาญ คือยอมที่จะแสดงความจริงใจ ยอมที่จะคิดในทางที่ตรง แม้บางที่ตัวเองอาจต้องเหน็ดเหนื่อยหรือต้องต่อสู้ในตัวเอง ก็พยายามให้อำนาจฝ่ายดีของตัวเองและอำนาจฝ่ายดีของส่วนรวม ชื่นหน้าอำนาจฝ่ายเลว อย่างนั้นนะจะทำให้บ้านเมืองไปรอด และ ก็ทำให้ทุกคนมีความสุขได้...” (๔ ธันวาคม ๒๕๑๔ : น.๗ - ๘)

สำหรับผู้ปฏิบัติบริหารประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมี **พระราชดำรัสว่า** ●

“...**ความเจริญผาสุกและความตั้งมั่นของบ้านเมือง เป็นสิ่ง สำคัญสูงสุดที่บุคคลพึงรำลึกและพึงประสงค์** ความเจริญ

๒๒ **ชีวิตงาม** ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

มันคงนั้นจะเกิดมีขึ้นได้ ก็ด้วยผู้ปฏิบัติบริหารงานของชาติทุกฝ่าย มุ่งที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติความรู้ตัว ด้วยปัญญาความรู้คิด และด้วยความสุจริตจริงใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนอื่น...” (๕ ธันวาคม ๒๕๔๐ : น.๕๗๘)

๒. เพื่อให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ดีงาม

ทุกคนจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวว่า บุคคลผู้มีหน้าที่แต่ละหน้าที่ต้องมีความรู้เฉพาะสาขาหน้าที่นั้นๆ อย่างถูกต้องแท้จริง ประกอบด้วยการศึกษาเรื่องนั้นๆ อย่างครบถ้วนและเที่ยงตรง ดังนั้นทุกคนจึงต้องศึกษาหาความรู้ไว้เพื่อการปฏิบัติงาน พระองค์ทรงอธิบายเรื่องความสำคัญของความรู้ และพระราชทานแนวปฏิบัติในการศึกษาหาความรู้ไว้ว่า ●

“...ความรู้นั้นสำคัญยิ่งใหญ่ เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดความฉลาดสามารถ และความเจริญก้าวหน้า มนุษย์จึงไปศึกษากันอย่างไม่รู้จบสิ้น แต่เมื่อพิจารณาเหตุผลแล้ว การเรียนความรู้แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าไรนักถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้จริงแท้ การศึกษาหาความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด ‘ความฉลาดรู้’ คือรู้แล้ว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้ มีข้อปฏิบัติที่น่าจะยึดเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ

ประการแรก เมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริง ควรจะได้
ศึกษาให้ตลอด ครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่เรียนรู้แต่เพียงบาง
ส่วนบางตอน หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม

อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไปด้วยเสมอ
คือ ต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้นๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่น
เป็นปกติ และเที่ยงตรงเป็นกลาง ไม่ยอมให้รู้เห็นและเข้าใจ
ตามอำนาจความเหินยวนำของอคติ ไม่ว่าจะเป็นอคติฝ่ายชอบ
หรือฝ่ายชัง มิฉะนั้นความรู้ที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่เป็นความรู้แท้ หากแต่
เป็นความรู้ที่ถูกอำพรางไว้หรือที่คลาดเคลื่อนวิปริตไปต่างๆ จะนำ
ไปใช้ให้เป็นประโยชน์จริงๆ โดยปราศจากโทษไม่ได้...”

(๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๔ : น.๑๖๐)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า **ความรู้**ในหลัก
วิชาประกอบด้วย **ความรู้**ด้านลึก คือ **หลักวิชาเฉพาะสาขา**
และ**ความรู้**วิชาการอื่นทั่วไป พระองค์ทรงเรียกว่า **ความรู้**ด้านกว้าง
ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ส่งเสริมให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ดี ดัง
พระบรมราโชวาทว่า ●

“...**ความรู้**ที่ใช้ได้ผลนั้น ต้องเป็น**ความรู้**ที่ถูกต้อง แน่นหนา
แม่นยำชำนาญ นำมาใช้การได้ทันที และนอกจาก**ความรู้**ด้าน
ลึก คือ **วิชาเฉพาะสาขา**ที่ศึกษามาโดยตรงจากมหาวิทยาลัย
แล้ว **ความรู้**ด้านกว้าง คือ**วิชาการ**อย่างอื่น ๆ ทั่วไป ย่อม
เป็นปัจจัยประกอบส่งเสริมอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะเหตุว่า
วิชาการทั้งปวงมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอยู่ไม่มากก็น้อย ถ้าขาด
ความรู้ด้านกว้าง จะทำให้บุคคลมี**ความรู้**ความคิดคับแคบ ทำการ
งานได้ไม่คล่องตัว...”

(๒๔ มกราคม ๒๕๓๒ : น.๗๗)

๒๓๔ **ชีวิตงาม** ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึง **ความสำคัญของการศึกษาเพิ่มเติมอยู่เสมอ** ไว้ว่า ●

“...แม้ทุกคนจะออกไปประกอบอาชีพการงานแล้ว ก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติมอีก เพราะวิทยาการในโลกมีมากมาย ทั้งยังคลี่คลายพัฒนาต่อเนื่องกันไม่ขาดสาย ที่สำคัญที่สุดก็คือ วิทยาการทั้งหลายนั้นมีส่วนที่สัมพันธ์และประกอบส่งเสริมกันทั่วทุกสาขา ผู้มีวิชาอย่างหนึ่ง จำเป็นต้องทราบถึงวิชาอย่างอื่นด้วย...”

(๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๙ : น.๕๒๗)

นอกจากความรู้ในหลักวิชาที่ปฏิบัติงานแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึง **ความรู้ที่จะนำวิชามาปฏิบัติให้ถูกต้อง** ซึ่งต้องอาศัยการพิจารณาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ **ความคิดพิจารณาที่รอบคอบ** ดังพระบรมราโชวาทว่า ●

“...งานนั้นถ้าทำได้ดี ก็จะทำให้บ้านเมืองมีความสุข ความเจริญ ความมั่นคง งานนี้จะต้องทำด้วยความรู้ คือ ความรู้หลักวิชาในแต่ละงานที่ท่านได้ประกอบอยู่ นอกจากความรู้ในหลักวิชาการแล้ว จะต้องมีความรู้ที่จะมาปฏิบัติ นำเอาวิชานั้นมาปฏิบัติให้ถูกต้องตามเหตุการณ์ ซึ่งบางทีก็ไม่มีอยู่ในตำรา และจะต้องอาศัยความคิดพิจารณาที่รอบคอบของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์

บางสถานการณ์ เมื่อเราไปเจอก็พยายามที่จะชักเอาหลักวิชาที่ได้เล่าเรียนมาหรือได้ประสบมามาปฏิบัติ ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ลุล่วงไปโดยเรียบร้อย แต่ถ้ามาใช้ความพิจารณาที่รอบคอบ ที่ลึกซึ้ง ก็จะผ่านพ้นอุปสรรคทั้งหลายนั้นไปโดยดีเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

แนวปฏิบัติ ๔ ประการในการดำเนินชีวิตให้สมบูรณ์ดีงาม สำหรับทุกคน ๒๕

หลักที่จะต้องยึดคือความสำเร็จของงานโดยเฉพาะ และยังลึกกว่า
นั้นคือความมั่นคงของสังคม ความมั่นคงของประชาชน และความ
มั่นคงของประเทศชาติ...” (๒๘ มิถุนายน ๒๕๑๖ : น.๒๐๙)

**เมื่อบุคคลปฏิบัติงาน ความรู้อันเกิดจากประสบการณ์การ
ทำงานก็เป็นประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติเช่นกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวทรงกล่าวถึงเรื่อง ความรู้จากประสบการณ์ ไว้ว่า ●**

“...ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นนั้น ถือว่าเป็น
หลักวิชาอันแน่นหนาแม่นยำที่เกิดขึ้นจากการทำงาน และ
เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปฏิบัติงานก้าวหน้ายิ่งขึ้นได้ไม่มีจำกัด
ถึงหากต่อไป จะมีโอกาสได้ทำงานตามแนววิชาการที่เรียนมา
ประสบการณ์นั้นก็จะเป็นประโยชน์ส่งเสริมให้เป็นผู้มีความสามารถ
มีความชำนาญจัดเจนเป็นพิเศษ ซึ่งจะช่วยให้ประสบความสำเร็จ
ความเจริญก้าวหน้าในการงานสูงขึ้น...” (๙ กรกฎาคม ๒๕๓๐ : น.๒๑๓)

๓. เพื่อให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ดีงาม ทุกคนจะต้อง
ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้บรรลุผลตามเป้าหมายให้ได้

**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางในการ
ปฏิบัติงานไว้ว่า จะต้องปฏิบัติตามหลักวิชา ด้วยความเที่ยงตรง
ถูกต้อง จริ่งใจต่องาน ดังพระราชดำรัสว่า ●**

“...การใช้วิชาความรู้นั้นก็สำคัญ ต้องปฏิบัติให้ถูกหลักจึงจะเกิด
ประโยชน์ที่พึงประสงค์

๒๖ ชีวิตงาม ตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒

ประการแรก ผู้มีวิชาต้องใช้วิชาของตนด้วยความจริงใจ และเที่ยงตรง หมายถึงจริงใจ เที่ยงตรงต่องาน ต่อเหตุผล ความถูกต้อง และต่อหลักวิชา ไม่บิดเบือนใช้หลักวิชาเพื่อหาประโยชน์ที่มีใช้เป้าหมายของกิจที่กระทำ

ประการต่อไป ต้องปฏิบัติภาระทั้งปวงด้วยความอุตสาหะ และเพ่งพินิจ ให้งานบังเกิดผลและก้าวหน้าต่อไปโดยไม่ชักช้า จนบรรลุจุดหมาย

ประการที่สำคัญ ต้องพยายามใช้ความคิด ความเฉลียวฉลาด ปรับปรุงตัวปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพเสมอ พร้อมทั้งพยายามประสานงานประสานประโยชน์กับทุกคนและทุกฝ่ายที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย โดยสอดคล้องทั่วถึง งานจึงจะสัมฤทธิ์ผลเป็นประโยชน์ที่พึงประสงค์ **คือเป็นประโยชน์แก่งาน แก่ตัวผู้ปฏิบัติ และแก่ส่วนรวมพร้อมทุกส่วน...** (๒๔ มกราคม ๒๕๓๒ : น.๗๗-๗๘)

วระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวว่า **การศึกษาหาความรู้ คือ การสะสมอุปกรณ์สำหรับนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน** เมื่อจะปฏิบัติงานจะต้องรู้จักเลือกสรรความรู้ที่เหมาะสมแก่งาน งานจึงจะสำเร็จได้ พระองค์มีพระราชดำรัสว่า ●

“...วิชาการเป็นทั้งตัวงาน ทั้งจุดมุ่งหมายของทุกคน จึงมีความสำคัญเป็นเอก แต่เมื่อเวลาออกไปประกอบอาชีพการงานแล้ว จุดหมายสำคัญจะอยู่ที่ตัวงานและผลสำเร็จของงาน วิชาการนั้นต้องถือเป็นปัจจัยหรืออุปกรณ์สำหรับที่จะใช้ปฏิบัติ

แต่ละคนจึงควรจะเข้าใจให้ชัดว่า การที่ท่านได้อุตสาหะศึกษาวิชาการต่างๆ มาเป็นอันมากตลอดเวลาแรมปีนั้น แท้จริงคือ

การสะสมรวบรวมอุปกรณ์ และสร้างความชำนาญชำนาญในการใช้อุปกรณ์นานาชนิดนั้นๆ ไว้ สำหรับนำออกใช้ในเมื่อศึกษาสำเร็จออกไปประกอบกิจการงานแล้วนั่นเอง

และเมื่อนำวิชาการหรืออุปกรณ์ต่างๆ ออกใช้ ก็จำเป็นจะต้องเลือกสรรก่อนเสมอไปด้วย คือ ต้องพิจารณานำเอาแต่ละส่วนที่ถูกต้องเหมาะสมแก่งานนั้นๆ มาใช้ ไม่ใช่นำมาใช้พร้อมกันทั้งหมดทั้งดุ้นจะกลายเป็นทาสของวิชาการ งานจะไม่สำเร็จ...”

(๒๘ ตุลาคม ๒๕๒๐ : น.๒๖๕)

ใในการนำวิชาการและเทคโนโลยีต่างๆ ไปใช้เพื่อพัฒนาประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานข้อคิดไว้ว่า **ต้องทำตามลำดับขั้น ควรจะใช้อย่างรอบคอบระมัดระวัง คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของบ้านเมือง พยายามใช้ให้พอเหมาะพอดีและประหยัด** ดังพระราชดำรัสว่า ●

“...ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป หากแต่มุ่งจะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยมีได้คำนึงถึงความสมดุลและความสัมพันธ์อันสอดคล้องในองค์ประกอบต่างๆ อย่างเพียงพอ อาจทำให้เศรษฐกิจของประเทศล้มเหลวได้...” (๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๗ : น.๒๑๑)

“...การใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยในงานต่างๆ นั้น ว่าโดยหลักการ ควรจะให้ผลมากในเรื่องประสิทธิภาพ การประหยัด และการทุ่ม

